

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och om ändring av sjukdagpenningen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och om ändring av sjukdagpenningen (RP 123/2024 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- grundlagsutskottet GrUU 42/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet
- övermatematiker Tapio Isolankila, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Ilari Ahola, finansministeriet
- finansråd Jukka Mattila, finansministeriet
- tf överdirektör Tuulia Hakola-Uusitalo, Statens ekonomiska forskningscentral
- jurist inom ansvarsområdet för sjukdagpenning Mika Tyrväinen, Folkpensionsanstalten
- ledande forskare Juha Honkatukia, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- sakkunnigläkare Tuula Kock, Vårdsområdesbolaget Hyvil Ab
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- ledande expert Kristian Wahlbeck, MIELI Psykisk Hälsa Finland rf
- chef för intressebevakning Anne Perälähti, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- chefsekonom Patrizio Lainá, STTK rf
- direktör Saana Siekkinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- generalsekreterare Anni Kyröläinen, Handikappforum rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Skatteförvaltningen
- Helsingfors stad

Betänkande ShUB 15/2024 rd

- Finlands Kommunförbund
- Akava ry
- Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT
- Rädda Barnen rf
- Företagarna i Finland rf
- Sysselsättningsfonden.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att sjukförsäkringslagen ändras och att det stiftas en lag om avgiftsprocent-satsen för sjukförsäkringsavgifter 2025.

I propositionen föreslås det att statens, de försäkrades och arbetsgivarnas finansieringsandelar ändras när det gäller finansieringen av sjukförsäkringens sjukvårdsersättningar och utgifterna för arbetsinkomstförsäkringen (kanaliseringslösningen). I detta syfte föreslås det att statens grundandel av utgifterna för dagpenningförmånen och rehabiliteringspenningen enligt sjukförsäkringslagen slopas. Det föreslås att de försäkrades finansieringsandel av sjukförsäkringens sjukvårdsförsäkring höjs så att de försäkrades andel av utgifterna för sjukvårdsförsäkringen är 48,6 procent och att statens finansieringsandel sänks till 51,4 procent. Det föreslås att arbetsgivarnas finansieringsandel av sjukförsäkringens arbetsinkomstförsäkring höjs till 68 procent och löntagarnas och företagarnas finansieringsandel sänks till 32 procent från och med 2025.

Regeringen Orpo åtog sig i regeringsprogrammet att genomföra permanenta åtgärder som tillsammans stärker de offentliga finanserna med ett nettobelopp på 6 miljarder euro beräknat för år 2027. Dessutom beslutade regeringen våren 2024 om en ny åtgärdshelhet i syfte att stärka de offentliga finanserna med cirka tre miljarder euro från och med 2025. Av utgiftsbesparingarna enligt regeringsprogrammet och de nya utgiftsbesparingar som man beslutade om våren 2024 gäller sammanlagt cirka 1 130 miljoner euro socialskyddsfondernas utgifter som finansierats med försäkringspremier och försäkringsavgifter. De utgiftsbesparingar som socialskyddsfondernas minskade utgifter medför minskar dock inte direkt fullt ut statens och kommunernas skuldsättning. För att regeringens totala sparmål för att minska skuldkvoten ska kunna uppnås krävs det dessutom att de besparingar som gäller socialskyddsfonderna kanaliseras fullt ut.

Cirka 220 miljoner euro av kanaliseringen genomfördes redan vid ingången av 2024, och avsikten med denna proposition är att genomföra den återstående delen av kanaliseringen, dvs. cirka 910 miljoner euro. I denna proposition föreslås det att cirka 625 miljoner euro av kanaliseringsbehovet ska genomföras genom en sänkning av statens finansieringsandel av utgifterna för sjukförsäkringslagen. Detta finansieringsansvar överförs till att finansieras av arbetsgivarna och de försäkrade inom sjukförsäkringen, vilket i någon mån också påverkar försäkringsavgifterna för arbetsgivarna inom den offentliga sektorn. Av lösningen som helhet följer dessutom att de socialskyddsavgifter som är avdragsgilla i förvärvsinkomstbeskattningen sjunker som helhet, vilket ökar statens, kommunernas och församlingarnas skattebaser. Detta ökar inkomsterna från förvärvsinkomstbeskattningen så att kanaliseringsbehovet täcks i sin helhet.

Betänkande ShUB 15/2024 rd

För att minska utgifterna för sjukdagpenningen föreslås det i propositionen att den övre årsinkomstgräns som berättigar till en ersättningsnivå på 70 procent för de dagpenningförmåner som bestäms enligt beräkningsregeln för sjukdagpenningen ska sänkas från nuvarande 35 769 euro till 27 633 euro och att sjukdagpenningens belopp på den överstigande delen ska vara 15 procent i stället för nuvarande 20 procent. Ändringen av beräkningsformeln gäller också rehabiliteringspenning enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, vilken bestäms på samma grunder som sjukdagpenning. Till följd av ändringen minskar de dagpenningar som baserar sig på en årsinkomst på minst 27 633 euro jämfört med nuläget, och de totala utgifterna för dagpenningförmåner minskar jämfört med nuläget. Beräkningsformeln för sjukdagpenningen gäller också donationsdagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. I propositionen föreslås det att donationsdagpenningen inte ska sänkas, utan att den nuvarande beräkningsformeln ska tillämpas på den fram till utgången av 2025. Inverkan av ändringarna i sjukdagpenningen på socialskyddsfondernas förmånsutgifter ingår i kanaliseringlösningen.

Syftet med ändringen av beräkningsregeln för sjukdagpenningen är att minska förmånsutgifterna så att de offentliga finanserna stärks med cirka 60 miljoner euro netto. Inverkan av ändringen av beräkningsregeln på finansieringen av arbetsinkomstförsäkringen enligt sjukförsäkringslagen ingår i förslaget om kanalisering av besparingar som gäller socialskyddsfonderna. Även om syftet med ändringen av beräkningsregeln inte är att öka sysselsättningen, har ändringen dock bedömts stärka sysselsättningen genom att den påverkar beteendet, vilket också stärker de offentliga finanserna. Det föreslås inte att denna inverkan på socialskyddsfondernas förmånsutgifter ska kanaliseras.

I propositionen föreslås det dessutom att bestämmelser om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringsavgifterna 2025 undantagsvis utfärdas genom lag i stället för genom förordning av statsrådet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Propositionen ingår i regeringsprogrammets mål att stärka de offentliga finanserna och vända utvecklingen för Finlands skuldsättning. I propositionen föreslås det ändringar i sjukförsäkringsfondens finansiering och i beräkningsregeln för sjukdagpenningen. Syftet med propositionen är att fullt ut genomföra en kanalisering av besparingarna i socialskyddsfonderna till statens och kommunernas ekonomi i enlighet med planen för de offentliga finanserna 2025—2028. Ett ytterligare mål är att genomföra besparingar på cirka 60 miljoner euro i sjukdagpenningen på det sätt som fastställts i planen för de offentliga finanserna.

Av utgiftsbesparingarna enligt regeringsprogrammet och de nya utgiftsbesparingar som man beslutade om våren 2024 gäller sammanlagt cirka 1 130 miljoner euro socialskyddsfondernas, sys-

Betänkande ShUB 15/2024 rd

selsättningsfondens och sjukförsäkringsfondens, utgifter som finansierats med lagstadgade försäkringspremier och försäkringsavgifter. Om besparingarna inte kanaliseras, kommer socialförsäkringsavgifterna att minska när socialskyddsfondernas utgifter minskar, vilket minskar inkomsterna i de offentliga finanserna och leder till att statens och kommunernas skuldsättning inte minskar som väntat. Cirka 220 miljoner euro av kanaliseringen genomfördes redan vid ingången av 2024 i samband med ändringarna i förvärvsinkomstbeskattningen. Avsikten med den aktuella propositionen är att genomföra den återstående delen av kanaliseringen på cirka 914 miljoner euro.

Sjukförsäkringsfonden är uppdelad i arbetsinkomstförsäkringen, som finansieras med löntagarnas, företagarnas, arbetsgivarnas och statens finansieringsandelar, och sjukvårdsförsäkringen, som finansieras med de försäkrades och statens finansieringsandelar. Det föreslås att besparingarna i socialskyddsfonderna kanaliseras genom att statens, de försäkrades och arbetsgivarnas finansieringsandelar av finansieringen av sjukförsäkringsfondens utgifter för sjukvårdsförsäkringen och arbetsinkomstförsäkringen ändras så att statens finansieringsandel minskar och arbetsgivarnas och de försäkrades finansieringsandel växer. Av kanaliseringsbehovet genomförs cirka 625 miljoner euro genom att statens andel av sjukförsäkringsfonden minskar. De socialskyddsavgifter som är avdragbara i förvärvsinkomstbeskattningen (arbetslöshetsförsäkringspremie och löntagares dagpenning) minskar genom kanaliseringslösningen, vilket ökar statens, kommunernas och församlingarnas skatteunderlag. Detta ökar inkomsterna från förvärvsinkomstbeskattningen så att kanaliseringsbehovet på 914 miljoner euro täcks i sin helhet.

Den kanalisering som görs ur sjukförsäkringsfonden utgörs av flera åtgärder. För det första slopas statens grunddel på fem procent i arbetsinkomstförsäkringen. År 2025 var grunddelen cirka 112 miljoner euro. Ändringen minskar statens finansiering av arbetsinkomstförsäkringen och ökar såväl löntagarnas som arbetsgivarnas finansieringsandelar. För det andra höjs arbetsgivarnas finansieringsandel av arbetsinkomstförsäkringen från 52 procent till 68 procent och löntagarnas och företagarnas finansieringsandel sänks från 48 procent till 32 procent. För det tredje höjs de försäkrades finansieringsandel av sjukvårdsförsäkringen så att de försäkrades andel av utgifterna för sjukvårdsförsäkringen stiger från 33 procent till 48,6 procent och statens finansieringsandel sjunker från 67 procent till 51,4 procent.

Det föreslås inga ändringar i finansieringen av arbetslöshetsfonden. Arbetslöshetsförsäkringspremierna kommer att ändras oberoende av kanaliseringslösningen på basis av sparbeslut som gäller utkomstskyddet för arbetslösa och arbetslöshetsprognosen. I anslutning till kanaliseringslösningen slopas dock den finansieringsandel på 50,3 miljoner euro av Sysselsättningsfondens intäkter av arbetslöshetsförsäkringspremier som redovisas till Folkpensionsanstalten för finansieringen av grunddagpenningen, vilket innebär att statens finansieringsandel av utgifterna för grunddagpenningen ökar. Detta förslag ingår i regeringens proposition RP 150/2024 rd som är under behandling i riksdagen och genom vilken arbetslöshetsförsäkringspremierna för 2025 fastställs.

I propositionen föreslås det också att större sjukdagpenningar, partiella sjukdagpenningar och rehabiliteringspenningar minskas genom att beräkningsregeln för sjukdagpenningen ändras så att den övre årsinkomstgräns som berättigar till en ersättningsnivå på 70 procent sänks från nuvarande 35 769 euro till 27 633 euro. På den överstigande delen ska sjukdagpenningens belopp vara 15

Betänkande ShUB 15/2024 rd

procent i stället för 20 procent som nu. Ändringarna gäller inte försäkrade vars årsinkomster underskrider denna övre gräns.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att propositionens mål att stärka de offentliga finanserna och minska statens och kommunernas skuldsättning är motiverade och tillstyrker lagförslagen. Utskottet påpekar dock att det är exceptionellt att styra socialskyddsavgifter som är avsedda för finansiering av inkomstrelaterade förmåner till att förbättra statens och kommunernas ekonomi genom att permanent ändra sjukförsäkringsfondens finansieringsandelar. Utskottet anser dock att helheten är godtagbar på grund av det svåra läget i de offentliga finanserna. Till följd av den föreslagna helheten förändras inte arbetsgivarnas och löntagarnas avgiftsbörda och skattebörda som helhet betraktat väsentligt då år 2023 jämförs med år 2026 och tiden efter det. Utskottet välkomnar också att ändringen av beräkningsregeln för sjukdagpenningen inte sänker de mindre dagpenningarna, vilket innebär att också effekterna på utgifterna för bostadsbidrag och utkomststöd blir måttliga.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande om den aktuella propositionen (GrUU 42/2024 rd) kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Enligt utlåtandet inverkar bestämmelser som endast gäller ändring av beräkningsformeln för den inkomstrelaterade förtjänstdelen av sjukdagpenningen inte på det grundläggande utkomstskyddet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen och regleringen är inte heller problematisk med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen (se även GrUU 25/2013 rd, s. 3).

Det föreslås dessutom att bestämmelser om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringsavgifterna 2025 undantagsvis ska utfärdas genom lag i stället för genom förordning av statsrådet. Detta beror på att de ändringar som föreslås i propositionen medför att det inte finns tid att utfärda en förordning av statsrådet om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringen inom den lagstadgade tidtabellen för 2025.

Kanaliseringslösningen

Bakgrunden till den föreslagna kanaliseringssmodellen är en utredning av en trepartsarbetsgrupp som undersökt hur skatte- och avgiftsintäkterna och finansieringen av förmånerna fördelas mellan olika sektorer inom den offentliga ekonomin (finansministeriets publikationer 2024:15). Kanaliseringen via sjukförsäkringen avspeglar enligt propositionen arbetsgruppens centrala observationer, och avgiftsansvaren ryms inom en sådan historisk fluktuation inom vilken de har rört sig också tidigare. Sjukförsäkringsfondens finansieringsansvar har senast ändrats till följd av konkurrenskraftsavtalet från 2016.

Arbetsmarknadsorganisationerna framförde en avvikande mening till arbetsgruppens utredning (bilaga 2), och de hänvisade också till den vid utfrågningen i utskottet. Enligt organisationerna skulle de offentliga finanserna stärkas också utan den föreslagna kanaliseringen, med beaktande av rätten att dra av arbetslöshetsförsäkringspremier i beskattningen, den sysselsättningsfrämjande inverkan av att beskattningen lindras och skyldigheten för arbetsgivare i den offentliga sektorn att betala arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie.

Betänkande ShUB 15/2024 rd

Enligt en beräkning i rapporten från arbetsgruppen som utredde kanaliseringen skulle 37 procent av avgiftssänkningen återföras genom den ökning i skatteinkomsterna som sänkningen av socialskyddsavgifterna ger upphov till. Dessutom skulle sänkningen av socialförsäkringsavgifterna öka efterfrågan på och utbudet av arbete. Enligt arbetsgruppens rapport återförs 20 procent av avgiftssänkningen genom högre sysselsättning (Arbetsgruppens rapport kapitel 5, s. 46—49). Enligt arbetsmarknadsorganisationerna återförs således 57 procent, dvs. cirka 640 miljoner euro, av besparingen på 1 130 miljoner euro i socialskyddsfonderna till att stärka de offentliga finanserna utan kanaliseringssåtgärder, men utskottet påpekar att denna bedömning inte beaktar den kanalisering som gjordes i början av 2024 genom ändringarna i inkomstbeskattningen.

Enligt arbetsmarknadsorganisationerna bör en eventuell direkt tilläggsanpassning av de offentliga finanserna göras genom ytterligare besparingar, ökade inkomster eller en kombination av dessa i stället för genom den föreslagna kanaliseringens lösning. Vid utskottets sakkunnigutfrågning ansåg organisationerna att den föreslagna kanaliseringen strider mot försäkringsprincipen, eftersom socialskyddsavgifter som är avsedda för finansiering av inkomstrelaterade förmåner inte bör användas för att stärka den övriga ekonomin.

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen (avsnitt 5.1.1) på ett heltäckande och detaljerat sätt har behandlat de alternativ som framförts i arbetsmarknadsorganisationernas avvikande åsikt och andra alternativa sätt att stärka de offentliga finanserna genom besparingar som riktas mot socialskyddsfonderna. De olika alternativa sätten uppfyller dock inte regeringens direkta sparmål för kanaliseringen till de offentliga finanserna. Enligt uppgift minskar premieintäkterna och den totala skattegraden utan den föreslagna kanaliseringens lösning. Skatteinkomsterna skulle öka något, men de totala fördelarna räcker inte till för att täcka de sparmål som uppställts för fondernas utgifter. Den kanaliseringens lösning som föreslås i propositionen minskar direkt statens utgifter, eftersom statens andel av kostnaderna för sjukförsäkringen minskar.

Utskottet konstaterar att strävan vid utvecklandet av finansieringen av den sociala tryggheten har varit att stärka försäkringsprincipen, det vill säga kopplingen mellan premierna och avgifterna samt de förmåner som finansieras med dem. Stärkandet av försäkringsprincipen tryggar för sin del socialförsäkringens legitimitet. Utskottet anser det vara viktigt med tanke på försäkringsprincipen att det föreslås att kanaliseringen sker genom interna ändringar i sjukförsäkringsfondens finansieringsandelar och att medel inte överförs från socialskyddsfonderna till statens generella budgetfinansiering. Det föreslås inte heller ändringar i ändamålen för medlen i socialskyddsfonderna. De arbetslöshetsförsäkringspremier som Sysselsättningsfonden tar ut sjunker, avgifternas ändamål ändras inte och Sysselsättningsfondens konjunkturbuffert ackumuleras utifrån den ändrade lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa och prognoserna om utvecklingen av arbetslösheten. När det gäller sjukförsäkringen ändras statens, arbetsgivarnas och de försäkrades finansieringsandelar genom kanaliseringens lösning utan att avgifternas ändamål ändras.

Den föreslagna kanaliseringen genomförs fullt ut 2025, även om besparingarna genomförs stegvis 2024—2026. Enligt propositionen kan statens och kommunernas skuldsättning minskas genast i början av 2025 genom en kanalisering som genomförs fullt ut och som är delvis framtung för arbetsgivarna, löntagarna och övriga förmånstagare.

Betänkande ShUB 15/2024 rd

Utskottet konstaterar att man i avsnitt 5.1.1.9 i propositionen bedömer de alternativ för en engångslösning och stegvis ikraftträdande som arbetsmarknadsorganisationerna lyft fram. En stegvis kanalisering skulle förutsätta att finansieringsandelarna ändras gradvis för 2025 och 2026. En kanalisering som genomförs på en gång är enligt propositionen ett ändamålsenligare alternativ än ett graderat alternativ med tanke på transparensen, tydligheten och förutsägbarheten. En extra engångsredovisning på 200 miljoner euro från staten är enligt propositionen överdimensionerad och den skulle inte heller vara en lösning för den framtunga kanaliseringen för löntagarna. Allokeringen av en extra statsfinansieringsandel enkom för att sänka löntagarnas arbetslöshetsförsäkringspremie för ett år är en tung metod, som förutsätter en ändring som gäller temporärt i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner. Dessutom bedöms i propositionen att en sådan överföring inte är möjlig, med beaktande av den svåra ramen för statsfinanserna.

Vid utskottets utfrågning av sakkunniga framfördes också att den föreslagna kanaliseringslösningen inte behandlar löntagare och arbetsgivare jämlikt. I propositionen (avsnitt 4.2.1) beskrivs inverkan av kanaliseringen på löntagarnas avgifter och beskattningen (tabell 7) samt arbetsgivarernas avgifter och samfundsbeskattningen (tabell 8). Enligt en utredning från social- och hälsovårdministeriet skärper den föreslagna kanaliseringslösningen som helhet mycket lindrigt löntagarnas skatte- och avgiftsbörda och lindrar å andra sidan mycket lindrigt arbetsgivarernas skatte- och avgiftsbörda. Detta beror bland annat på att olika aktörers finansieringsandelar och försäkringsavgifter har avrundats. Med beaktande av att omfattningen på kanaliseringen som helhet är 1,13 miljarder euro behandlar den föreslagna lösningen dock som helhet arbetsgivare och löntagare jämlikt.

Ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenning

Ändringen av beräkningsregeln för sjukdagpenningen gäller cirka 196 000 mottagare (64 %), av vilka nästan 60 procent är kvinnor. Enligt propositionen minskar ändringen av beräkningsregeln dagpenningen med i genomsnitt cirka 12,51 euro per dag. Hos män är den genomsnittliga nedskärningen något större än hos kvinnor. Ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen minskar kostnaderna för sjukdagpenningen med omkring 120 miljoner euro. Med beaktande av att de förmåner som betalas till arbetsgivarna i den offentliga sektorn, intäkterna av samfunds-skatt och skatt på förvärvsinkomster minskar och kostnaderna för det allmänna bostadsbidraget och utkomststödet ökar, minskar ändringen av beräkningsregeln utgifterna i de offentliga finanserna med omkring 59 miljoner euro.

Syftet med propositionen är att rikta besparingarna till de högre dagpenningarna. Den föreslagna sänkningen av brytningspunkten från 35 769 euro till 27 633 euro riktar nedskärningen till dem som tjänar cirka 2 400 euro i månaden. Av de mottagare av sjukdagpenning som överskrider inkomstgränsen har omkring 31 procent barn som står under deras vårdnad. Betydelsen av nedskärningen accentueras i fråga om längre sjukfrånvaro. Effekten av nedskärningen är större än i snitt för dem som fyllt 55 år, eftersom deras genomsnittliga dagpenningsperioder är längre än i övriga åldersklasser. Om sjukfrånvaron drar ut på tiden stiger ofta också andra kostnader i anslutning till sjukdomen, såsom läkemedelskostnader och sjukvårdsavgifter.

Utskottet påpekar att det med tanke på försäkringsprincipen inte är helt problemfritt att ändra beräkningsformeln för sjukdagpenningen, eftersom förhållandet mellan en enskild löntagares finan-

Betänkande ShUB 15/2024 rd

sieringsansvar och förmånsackumuleringen försämras i de högre inkomstklasserna. Såsom det sägs i propositionen (s. 41) minskar även för närvarande det inbördes förhållandet mellan de utbetalda dagpenningsskattorna och de mottagna förmånerna i de övre inkomstklasserna och de ändringar som föreslås i propositionen minskar ytterligare förhållandet mellan de utbetalda dagpenningsskattorna och de mottagna förmånerna, i synnerhet i de högre inkomstklasserna. Utskottet anser dock att det med tanke på socialskyddssystemet som helhet är ändamålsenligare att rikta besparingarna till de högre dagpenningarna än att också rikta nedskärningen till mindre dagpenningar, eftersom utgifterna för utkomststöd och boende annars skulle öka. Den föreslagna ändringen av beräkningsregeln bedöms ha endast en liten inverkan på utgifterna för utkomststödet (0,5 miljoner euro) och bostadsbidraget (0,6 miljoner euro).

Nedskärningen av de högre sjukdagpenningarna inverkar också på arbetsgivarens lönekostnader under den försäkrades sjukdomstid. Sjukdagpenning kan betalas till arbetsgivaren till den del den försäkrade på grundval av ett anställningsförhållande har rätt till lön eller motsvarande ersättning för tiden för sjukfrånvaro och när det i anställningsvillkoren har avtalats att dagpenningsskatten eller en del av den ska betalas till arbetsgivaren i stället för till den försäkrade. Sjukdagpenningen ersätter inte inkomstbortfallet till fullt belopp och till följd av de föreslagna besparingarna sjunker ersättningsnivån, vilket innebär att arbetsgivarens lönekostnader för den försäkrades sjukdomstid ökar. Denna konsekvens har uppskattats till cirka 58 miljoner euro. Detta kan också utifrån propositionens konsekvensbedömning (s. 38) leda till att efterfrågan på arbete minskar. Sakkunniga har uttryckt särskild oro över hur sänkningen av sjukdagpenningen påverkar arbetsgivarens vilja att anställa partiellt arbetsföra eller personer med funktionsnedsättning.

I propositionen (s. 37) eftersträvas inga sysselsättningseffekter genom ändringen av beräkningsregeln för sjukdagpenningen, men ändringen bedöms ändå öka sysselsättningen med 5 300 sysselsatta. Detta antas bero på att den lägre dagpenningsskatten ger incitament att tidigare återgå till arbetet. Utskottet påpekar att en lägre ersättningsgrad för sjukdagpenningen kan sporra arbetstagarerna att återgå till arbetet för tidigt, vilket kan äventyra deras återhämtning och minska arbetets produktivitet samt på längre sikt leda till utdragen arbetsoförmåga och ökade förmånsutgifter. Det kan också bli vanligare att ansöka om sjukpension. Å andra sidan kan en tidig återgång till sådant arbete som lämpar sig för hälsotillståndet också stödja hälsan och återhämtningen, vilket förebygger utslagning från arbetet i samband med långvarig sjukfrånvaro. Utskottet betonar företagshälsovårdens roll vid bedömningen av behovet av sjukfrånvaro och dess alternativ.

Utskottet anser att det med tanke på klarhet och konsekvens i socialskyddssystemet är motiverat att den ändring av beräkningsformeln som föreslås i propositionen också gäller rehabiliteringspenningen. Utskottet påpekar dock att försämrade utkomst under rehabiliteringstiden kan inverka på klientens motivation att delta i och förbinda sig till särskilt långvarigare yrkesinriktad rehabilitering. Rehabiliteringspenningen för tiden för yrkesinriktad rehabilitering har redan minskats genom en lag (1240/2023, RP 60/2023 rd) som trädde i kraft vid ingången av 2024. Det har ännu inte gått att bedöma konsekvenserna av lagen. Utskottet anser att det är viktigt att följa vilka effekter ändringarna i rehabiliteringspenningen har på deltagandet i rehabiliteringen.

Utskottet påpekar att kostnaderna för sjukdom inte endast påverkas av den aktuella propositionen utan också bland annat av höjningarna av klientavgifterna, initialsjälvrisken för läkemedel och mervärdesskatten på läkemedel. Enligt social- och hälsovårdsministeriets utredning om de sam-

Betänkande ShUB 15/2024 rd

mantagna konsekvenserna av ändringarna i social trygghet 2024—2025 (Vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan, på finska med sammanfattning på svenska, SHM 2024) ökar hälsovårdsutgifterna i förhållande till inkomsterna mest i de tre decilerna med de lägsta inkomsterna. Hälsovårdsutgifternas inverkan på inkomsterna är dock måttlig jämfört med konsekvenserna av förändringarna i utkomstskyddet. Utskottet påpekar att möjligheterna för arbetsförmögna personer att förbättra sin utkomst genom att öka sin egen aktivitet är begränsade och att det är viktigt att följa upp de sammantagna konsekvenserna av olika förändringar.

Ändringen av formeln för beräkningen av sjukdagpenningen gäller också donationsdagpenningen. Enligt propositionen ska dock den nuvarande beräkningsformeln tillämpas på donationsdagpenningen fram till utgången av 2025, eftersom regeringens mål är att ändra nivån på donationsdagpenningen så att den från ingången av 2026 överensstämmer med nivån på dagpenningen vid smittsam sjukdom enligt sjukförsäkringslagen. Utskottet anser det vara viktigt att ändringen av nivån på donationsdagpenningen bereds enligt den planerade tidtabellen.

Konsekvenser för arbetsgivare, kommuner och välfärdsområden

Enligt propositionen (s. 35) stärker den föreslagna helheten kommunekonomin. Ändringen av formeln för beräkning av sjukdagpenningen ökar kommunernas arbetsgivarkostnader, men i och med sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremierna sjunker arbetsgivarkostnaderna som helhet. Ändringarna i beskattningen till följd av kanaliseringen ökar dessutom också kommunernas intäkter av skatt på förvärvsinkomster. Den föreslagna kanaliseringslösningen stärker kommunekonomin med cirka 75 miljoner euro på årsnivå. Totalt beräknas kommunekonomin stärkas med över 90 miljoner euro, då man också beaktar den kanaliseringslösning som genomfördes i början av år 2024.

Enligt propositionen (s. 35—36) har den föreslagna kanaliseringen nästan inga nämnvärda konsekvenser för välfärdsområdenas ekonomi. Kanaliseringslösningen lindrar välfärdsområdenas arbetsgivaravgifter en aning jämfört med 2023, men detta beaktas i nästan samma grad som minskad finansiering via välfärdsområdesindexet. Den föreslagna besparingen i sjukdagpenningen minskar välfärdsområdenas sjukdagpenningssättningar med omkring 19 miljoner euro, vilket minskar välfärdsområdenas finansiering. Denna effekt beaktas dock med två års fördröjning i efterhandsjusteringen av välfärdsområdenas finansiering. Därtill kan välfärdsområdena i viss mån med egna åtgärder sträva efter att påverka läget exempelvis genom att med förebyggande åtgärder minska sjukskrivningarna inom den egna personalen.

I propositionen (s. 47) bedöms de föreslagna ändringarna i finansieringsansvaren för sjukförsäkringen öka arbetsgivarnas avgiftsbörda. Men när kanaliseringslösningen granskas som en helhet (inklusive arbetsgivarnas arbetslöshetsförsäkringspremier, avgiftsansvaren i fråga om sjukförsäkringen och ändringarna i skattebördan) ändras arbetsgivarnas avgiftsbörda inte i genomsnitt jämfört med 2023. Det uppstår dock små förändringar i skatte- och avgiftsbördan mellan arbetsgivarna enligt företagets lönesumma. Eftersom arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie är graderad medan sjukförsäkringsavgiften inte är det, leder förslaget till en liten ökning i arbetsgivaravgifterna för små arbetsgivare och en liten minskning i avgifterna för större arbetsgivare.

Betänkande ShUB 15/2024 rd

På samma sätt som för små arbetsgivare skärps skatte- och avgiftsbördan för företagare som är försäkrade enligt lagen om pension för företagare (1272/2006) en aning till följd av kanaliseringen. Företagarna betalar inte någon arbetslöshetsförsäkringspremie, och de drar följaktligen inte fördel av att den sjunker. Det kan uppskattas att de föreslagna ändringarna ökar avgiftsbördan för en genomsnittlig företagare med omkring 3 euro per månad. Den kanaliseringslösning som genomfördes i början av år 2024 skärpte därtill också beskattningen av förvärvsinkomsterna för företagare en aning. Ökningen i avgiftsbördan för företagarna är uppskattningsvis omkring 7 miljoner euro.

Sakkunniga har som en särskild fråga lyft fram skyldigheten för företagare som betalar lön till sig själva att betala arbetsgivares sjukförsäkringsavgift utifrån löner som de betalat till sig själva. Beskattningen av dessa företagare kommer enligt sakkunniga att skärpas ännu mer än för de övriga företagarna. Utskottet anser det vara motiverat att utreda skyldigheten att betala sjukförsäkringsavgift för företagare som betalar lön till sig själva, eftersom avsikten med arbetsgivares sjukförsäkringsavgift är att finansiera förmåner för personer i arbetstagarställning.

Utfärdande bestämmelser om avgiftsprocentsatserna för sjukförsäkringsavgifterna genom lag

Bestämmelser om följande års sjukförsäkringsavgifter utfärdas normalt årligen genom förordning av statsrådet före den 23 november. För att bestämmelser om sjukförsäkringsavgifterna för 2025 ska kunna utfärdas genom förordning av statsrådet i enlighet med de finansieringsansvar som föreslås i propositionen, borde de ändringar i finansieringsansvaret som föreslås i sjukförsäkringslagen gälla före den sista ikraftträdandedagen för förordningen. Detta är inte möjligt med beaktande av den tid som riksdagsbehandlingen av propositionen kräver. Därför föreslås det att bestämmelserna om sjukförsäkringsavgifterna undantagsvis utfärdas genom lag (lagförslag 2).

Dessutom har lagen om förskottsuppbörd ändrats (499/2024) på så sätt att procentsatserna för förskottsinnehållningen för skatteåret träder i kraft den 1 januari. Enligt Skatteförvaltningen innebär detta att skattegrunderna för år 2025 måste vara kända i mitten av november, då kalkyleringen av skattekortet börjar.

Utskottet föreslår att avgiftsprocentsatserna i lagförslag 2 preciseras utifrån den utredning om utvecklingen i fråga om förmåner och lagändringar som social- och hälsovårdsministeriet lämnat till utskottet. Enligt utredning till utskottet har premierna och avgifterna beräknats så att de uppfyller finansieringsandelarna för arbetsinkomstförsäkringen och sjukvårdsförsäkringen enligt lagförslag 1 i propositionen.

Kostnadskalkylerna för sjukdagpenningar och föräldradagpenningar som betalas från arbetsinkomstförsäkringen har dessutom precisrats med sammanlagt -4,7 miljoner euro. Inom sjukvårdsförsäkringen har kostnadskalkylerna för sjukvårdssättningar och krävande medicinsk rehabilitering precisrats med sammanlagt -27,6 miljoner euro. Dessutom beräknas återbetalningarna för läkemedelsättningar som beaktas som intäkter i sjukförsäkringen 2024 vara 13,0 miljoner euro större än det som uppskattades i augusti. Detta ökar överskottet från 2024, vilket i sin tur beaktas i de förmånskostnader som finansieras genom sjukvårdsförsäkringen 2025 och som således minskar försäkringspremierna och försäkringsavgifterna. Å andra sidan har den avgifts-

Betänkande ShUB 15/2024 rd

bas som utgör grund för premierna och avgifterna minskats något jämfört med situationen i augusti.

Dessa ändringar påverkar nivån på sjukförsäkringsavgifterna för 2025 så att sjukvårdsavgiften enligt 1 § i lagförslag 2 är 1,06 procent (0,01 procentenheter lägre än i propositionen) av lönen och företagares arbetsinkomst och 1,45 procent (0,01 procentenheter lägre än i propositionen) av förmåns- och pensionsinkomsten 2025. Dagpenningpremien är enligt 2 § i lagförslaget 0,84 procent (0,01 procentenheter högre än i propositionen), arbetsgivares sjukförsäkringsavgift enligt 3 § 1,87 procent (0,01 procentenheter lägre än i propositionen) och företagares tilläggsfinansieringsandel enligt 2 § 0,20 procent (samma som i propositionen) 2025.

När det gäller fastställandet av avgiftsprocentsatserna för arbetsinkomstförsäkringen leder de nya finansieringsandelarna enligt 18 kap. 21 och 22 § i sjukförsäkringslagen tillsammans med små prognosändringar till små avrundningsskillnader i avgifterna för arbetsinkomstförsäkringen jämfört med propositionen. Ändringarna på 0,01 procentenheter i arbetsinkomstförsäkringens försäkringsavgifter skärper löntagarnas avgiftsbörda något och lindrar arbetsgivarnas avgiftsbörda något. Sänkningen på 0,01 procentenheter av den sjukvårdspremie som tas ut på löne- och företagarinkomst kompenserar dock effekten av skärpningen för löntagarna.

I och med att poängtalet för lönecoeffcienten 2025 preciseras tas det inte ut någon dagpenningpremie då det sammanlagda beloppet av löne- och företagarinkomsten underskrider 16 862 euro (10 euro mindre än i propositionen).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 123/2024 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 123/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande ShUB 15/2024 rd

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 11 och 18 kap. i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 18 kap. 13 § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag 535/2019, och
ändras 11 kap. 1 § 2 mom., 18 kap. 9 och 10 §, 20 § 3 mom., 21 §, 22 § 1 mom. och 23 § 2 mom., sådana de lyder i lag 535/2019,
som följer:

11 kap.

Beloppet av dagpenningsförmånerna

1 §

Beloppet av dagpenningsförmånerna enligt inkomst

Sjukdagpenningen är 70 procent av trehundradelen av en försäkrads årsinkomst, om denna inte överstiger 20 780 euro. På den överstigande delen är sjukdagpenningens belopp 15 procent av trehundradelen av årsinkomsten.

Betänkande ShUB 15/2024 rd

18 kap.

Sjukförsäkringsfonden och försäkringspremier och försäkringsavgifter

9 §

De försäkrades finansieringsandel

Med intäkterna av sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade finansieras 48,6 procent av det sammanlagda beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkringen som avses i 8 § 1 mom. 1—4 punkten samt 2 och 3 mom.

10 §

Statens finansieringsandel

Av statens medel finansieras 51,4 procent av det sammanlagda beloppet av de utgifter för sjukvårdsförsäkringen som avses i 8 § 1 mom. 1—4 punkten samt 2 och 3 mom. Av statens medel finansieras också de sjukvårdskostnader som avses i 8 § 1 mom. 5 punkten till den del de inte kan täckas med kostnadsersättningar som erhållits från utlandet på basis av sjukvårdsförmåner som beviljats i Finland.

20 §

Sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Om en försäkrad får annan än i 15—18 § avsedd förvärvsinkomst, tas hos honom eller henne, utöver vad som föreskrivs i 1 mom. i denna paragraf och i 23 §, som sjukförsäkringens sjukvårdspremie ut 0,39 procent av denna inkomst. Premien tas dock inte ut på de inkomster som avses i 14 § 2 mom.

21 §

Sjukförsäkringens dagpenningsspremie

Sjukförsäkringens dagpenningsspremie bestäms för 2025 så att med intäkterna av den finansieras 32 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkringen som avses i 12 § minskade med ersättningen för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

Betänkande ShUB 15/2024 rd

22 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift bestäms för 2025 så att med intäkterna av den finansieras ersättningarna för kostnader för familjeledighet som orsakas av föräldraskap samt 68 procent av de utgifter för arbetsinkomstförsäkringen som avses i 12 § minskade med ersättningarna för kostnaderna för familjeledighet som orsakas av föräldraskap.

23 §

Justering av sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Bestämmelser om premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie utfärdas årligen före den 23 november genom förordning av statsrådet. Om premien emellertid understiger 0,90 procent eller överstiger 1,20 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 14 och 16—19 §, ska bestämmelser om premieprocentsatsen utfärdas genom lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 18 kap. 9 och 10 §, 20 § 3 mom., 21 § och 22 § 1 mom. tillämpas första gången när beloppet av sjukförsäkringens sjukvårdspremie, sjukförsäkringens dagpenningsspremie och arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie för 2025 fastställs och bestämmelserna i 18 kap. 23 § 2 mom. första gången när sjukförsäkringens sjukvårdspremie för 2026 fastställs.

Om arbetsoförmågan har börjat före den 1 januari 2025, tillämpas på sjukdagpenningen de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Om den försäkrade efter ikraftträdandet av denna lag på nytt har blivit arbetsoförmögen i enlighet med 11 kap. 2 § 7 mom. i den lag som ändras genom denna lag och den föregående förmånsperioden har börjat senast den 31 december 2024, tillämpas på sjukdagpenningen de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Om rätten till donationsdagpenning börjar senast den 31 december 2025, tillämpas på donationsdagpenningen de bestämmelser i 11 kap. 1 § 2 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Den övre gräns på 20 780 euro för arbetsinkomsten som anges i 11 kap. 1 § 2 mom. motsvarar värdet år 2010 för den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

När statens slutliga finansieringsandelar och de slutliga andelar som finansieras med försäkringsavgifter och försäkringspremier beräknas för 2024 och när Folkpensionsanstaltens bokslut för 2024 upprättas tillämpas de bestämmelser i 18 kap. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

2.

Lag

om avgiftsprocentsatsen för sjukförsäkringsavgifter 2025

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Premieprocentsatsen för sjukförsäkringens sjukvårdspremie

Sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut hos de försäkrade 2025 utgör 1,06 procent av den förvärvsinkomst som beskattas vid kommunalbeskattningen och av de andra grunder för sjukvårdspremien som avses i 18 kap. 14, 16—19 och 19 a § i sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Om en försäkrad får annan förvärvsinkomst än sådan som avses i 18 kap. 15—18 § i sjukförsäkringslagen, ska hos honom eller henne tas ut 1,45 procent som sjukförsäkringens sjukvårdspremie.

2 §

Premieprocentsatsen för sjukförsäkringens dagpenningspremie

Sjukförsäkringens dagpenningspremie som tas ut hos löntagare och företagare 2025 utgör 0,84 procent av löne- och företagarinkomsten samt av de andra grunder för premien som avses i 18 kap. 15—18 § i sjukförsäkringslagen, om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och företagarinkomsten är minst 16 862 euro. Dagpenningspremien ska då tas ut också för den del av inkomsten som underskrider denna inkomstgräns. Om det sammanlagda beloppet av den årliga löne- och företagarinkomsten underskrider 16 862 euro, tas dagpenningspremie inte ut. Företagares tilläggsfinansieringsandel som tas ut hos företagare 2025 utgör 0,20 procent av arbetsinkomsten enligt den försäkring som avses i lagen om pension för företagare (1272/2006).

3 §

Avgiftsprocentsatsen för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift som betalas av arbetsgivarna 2025 utgör 1,87 procent av den lön som avses i 5 § i lagen om arbetsgivares sjukförsäkringsavgift (771/2016).

Betänkande ShUB 15/2024 rd

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2024 och gäller till och med den 31 december 2025.
Bestämmelserna i 1 § tillämpas på sjukförsäkringens sjukvårdspremie som tas ut för 2025.
Bestämmelserna i 2 och 3 § tillämpas på premier och avgifter som grundar sig på den lön som betalats eller arbetsinkomst för en företagare som fastställts 2025.

Helsingfors 7.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Maaret Castrén saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Ville Merinen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Minna Reijonen saf
medlem Anne Rintamäki saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Oskari Valtola saml (delvis)
medlem Ville Väyrynen saml
ersättare Mari Kaunistola saml.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.

Betänkande ShUB 15/2024 rd **Reservation /sd, gröna, vänst**

Reservation

Motivering

Vi godkänner inte regeringens förslag till nedskärningar i sjukdagpenningen och rehabiliteringsdagpenningen.

Den föreslagna ändringen av beräkningsformeln för sjukdagpenningen innebär en ny nedskärning i den inkomstrelaterade sociala tryggheten. Nedskärningen genomförs genom att man sänker den s.k. brytningspunkten för ersättningen och ersättningsprocenten. Sjukdagpenningen, den partiella sjukdagpenningen och rehabiliteringspenningen minskar till följd av ändringen för alla försäkrade vars årsinkomster överstiger 27 633 euro enligt nivån 2024.

Sänkningen av den övre gränsen för årsinkomsten innebär i praktiken att nedskärningen drabbar också dagpenningmottagare med låga inkomster. Dagpenningen försämras redan vid en månadsinkomst på 2 400 euro, och för en medelinkomsttagare försämrar nedskärningen sjukdagpenningen med 300—400 euro i månaden. Enligt FPA:s uppgifter för 2023 påverkar nedskärningen årligen nästan 200 000 mottagare av egentlig sjukdagpenning. Av dessa är cirka 40 procent män och 60 procent kvinnor. När dagpenningen överskrider årsinkomstgränsen minskar den med i genomsnitt cirka 12,51 euro per dag (13,61 euro per dag för män och 11,51 euro per dag för kvinnor). Under ett år innebär nedskärningen en genomsnittlig minskning på omkring 497 euro jämfört med nuläget, 615 euro för män och 413 euro för kvinnor. Ändringen inverkar mindre på arbetstagarens utkomst, om det i arbets- eller tjänstekollektivavtalet har överenskommit om löneutbetalning även efter den självrisktid som föreskrivs i arbetsavtalslagen. I den utsträckning som sjukdagpenning betalas till arbetsgivaren som ersättning för lön för sjuktid som arbetsgivaren betalat, hänför sig konsekvensen till arbetsgivaren.

Ju längre sjukfrånvaro, desto större blir dess betydelse. Till exempel under en sjukperiod på sex månader kan nedskärningen av dagpenningen redan uppgå till mer än 1 000 euro för dem som tjänar mindre än 3 000 euro i månaden. Utöver nedskärningen av sjukdagpenningen ökar också vårdkostnaderna och läkemedelskostnaderna under långvarig sjukledighet. Man bör notera att regeringen också höjer sjukkostnaderna genom att höja klientavgifterna inom social- och hälsovården med 22,5—45 procent, höja mervärdesskatten på läkemedel och höja årssjälvriskerna för läkemedel. Dessutom kan nedskärningarna i sjukdagpenningen koncentreras till hushåll som redan tidigare har drabbats eller kommer att drabbas av regeringens kraftiga nedskärningar i utkomstskyddet för arbetslösa, sloandet av barnförhöjningarna, nedskärningarna i bostadsbidragen, skärpningen av utkomststödet och sloandet av alterneringsledigheten och vuxenutbildningsstödet. Dessutom har man fryst indexen för flera förmåner och regeringen fortsätter att skära ned också på social- och hälsovårdstjänsterna. Sakkunniga har särskilt uttryckt oro över hur barnfamiljer och personer med funktionsnedsättning kommer att klara sig.

Enligt propositionen kan den försämrade ersättningsnivån för sjukdagpenning inverka på så sätt att klienter med långvarig arbetsförmåga eller risk för sådan ansöker om sjukpension i ett tidigare skede. Vi betraktar inte en sådan utveckling som meningsfull. Den sociala tryggheten ska i första hand hjälpa människor att återgå till arbetslivet eller till att få rehabilitering. Nu sjunker

Betänkande ShUB 15/2024 rd
Reservation /sd, gröna, vänst

också nivån på rehabiliteringspenningen. Nedsänkningen av rehabiliteringspenningen påverkar cirka 14 400 förmånstagare. Deltagande i rehabilitering bör uppmuntras, eftersom det tryggar och förbättrar människans funktionsförmåga, arbets- och studieförmåga, sysselsättning och fortsatt arbete. Rehabilitering i rätt tid är effektivt. Den minskar inte bara arbetsoförmågans längd utan också behovet av andra tjänster. Syftet med den förmån som betalas för rehabiliteringstiden är inte bara att trygga utkomsten utan också att motivera och förbinda rehabiliteringsklienten att delta i rehabiliteringen.

Enligt propositionen kan en lägre ersättningsnivå också leda till en tidigare återgång till arbete. Detta kan ha negativa konsekvenser för klientens hälsa och återhämtning. Eventuellt förlängs eller återkommer sjukdomen och ökar sjukfrånvaron. Regeringen har dock lyckats beräkna att propositionen har sysselsättningseffekter i form av tidigare återgång till arbetet, även om den inte har strävat efter detta. Detta är det huvudlösa i regeringens hela sysselsättningspolitik i ett nötskal: med kalkylmässiga incitament blir också de sjuka arbetsföra. I praktiken är det mer sannolikt att sysselsättningen till och med kommer att försämrans om man återgår till arbetet medan man är sjuk eller inte deltar i rehabilitering.

Sakkunniga kritiserade inte bara kraftigt sänkningen av sjukdagpenningens nivå, utan de framförde också som ett alternativt sparmedel en förkortning av sjukdagpenningens perioderna. Detta kunde genomföras bland annat genom att man effektiviserar och påskyndar vården och rehabiliteringen, förkortar vårdköerna, satsar på mentalvårdstjänster, förbättrar det tidiga ingripandet i problemen samt vid behov förbättrar arbetsförhållandena genom att också beakta partiell arbetsförmåga.

Genom propositionen kanaliseras även till staten och kommunerna de samtliga besparingar som uppstår till följd av lagstiftningsändringarna. Kanaliseringen görs genom att man minskar statens finansieringsansvar för förmånsutgiften för sjukförsäkringen och ökar arbetsgivarnas, löntagarnas och företagarnas finansieringsandel av kostnaderna för sjukförsäkringen. Lösningen leder till att avgifts- och skattebördan inte ändras väsentligt som en helhet till följd av denna proposition, då år 2023 jämförs med år 2026 och tiden efter det.

Vi godkänner inte regeringens omfattande nedsänkningar i den sociala tryggheten och den nu föreslagna kanaliseringen av besparingarna till de offentliga finanserna. Stärkandet av de offentliga finanserna måste göras rättvist och i första hand genom att stödja sysselsättningen, arbetsförmågan, utbildningen och tillväxten. Enligt sakkunniga skulle de offentliga finanserna stärkas också utan dessa extra åtgärder, med beaktande av rätten att dra av arbetslöshetsförsäkringspremier i beskattningen, den sysselsättningsfrämjande inverkan av att beskattningen lindras och skyldigheten för arbetsgivare i den offentliga sektorn att betala arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie.

Vi identifierar behovet av att stärka statens och kommunernas ekonomi, men det sätt på vilket regeringen nu föreslår att inbesparingarna i socialskyddet kanaliseras till statskassan har beretts i strid med arbetsmarknadsparternas samtycke. I trepartsarbetsgruppen framförde arbetsmarknadsparterna en gemensam avvikande åsikt. Vi anser det vara viktigt att försäkringsbetalarna också i fortsättningen deltar i beredningen och beslutsfattandet inom socialförsäkringen.

**Betänkande ShUB 15/2024 rd
Reservation 1 /sd, gröna, vänst**

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen.

Helsingfors 7.11.2024

Ilmari Nurminen sd
Krista Kiuru sd
Kim Berg sd
Ville Merinen sd
Bella Forsgrén gröna
Aino-Kaisa Pekonen vänst